

6 Bijlage : Highlights uit de duurzaamheidsmeter, provinciaal en gemeentelijk

6	Bijlage : Highlights uit de duurzaamheidsmeter, provinciaal en gemeentelijk.....	32
6.1	Brede deelname	32
6.2	Tilburg wint.....	32
6.3	390 gemeenten krijgen een onvoldoende.....	33
6.4	Noord-Brabant is de duurzaamste provincie van Nederland	33
6.5	Drenthe.....	33
6.6	Groningen.....	34
6.7	Friesland.....	34
6.8	Overijssel.....	34
6.9	Gelderland.....	35
6.10	Utrecht.....	35
6.11	Flevoland.....	36
6.12	Noord-Holland	36
6.13	Zuid-Holland.....	36
6.14	Zeeland.....	37
6.15	Limburg.....	37

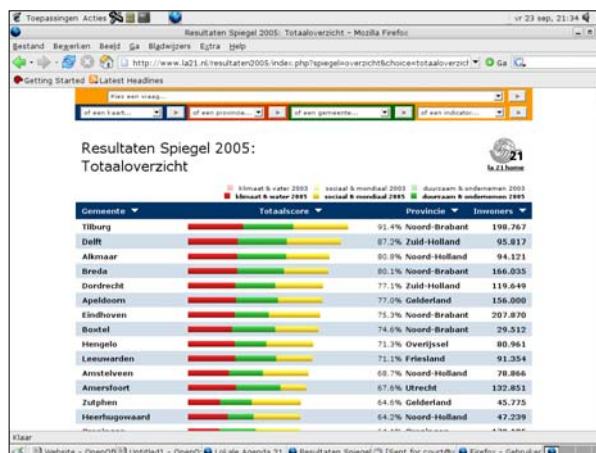
6.1 Brede deelname

In totaal zijn gegevens van 432 gemeenten (van de 467 in totaal) verzameld, hebben ruim 1200 ambtenaren en 80 lokale milieu en derde wereldorganisaties meegewerkt. Dit op basis van een geheel vrijwillig in te vullen vragenlijst die gemeenten en maatschappelijke organisaties toegestuurd kregen.

6.2 Tilburg wint

De gemeente Tilburg wint en krijgt (in rapportcijfers) een ruime 9,1 voor haar totale prestaties. Delft is tweede, met een 8,7 en Alkmaar is met een 8,1 derde. Breda, de winnaar van eerdere duurzaamheidsmeters, is vierde met een 8.

Boxtel verdient een aparte vermelding. Als kleine gemeente (30.000 inwoners) krijgt de gemeente een 7,5 en steekt daarmee met kop en schouders boven de andere kleinere gemeenten uit.

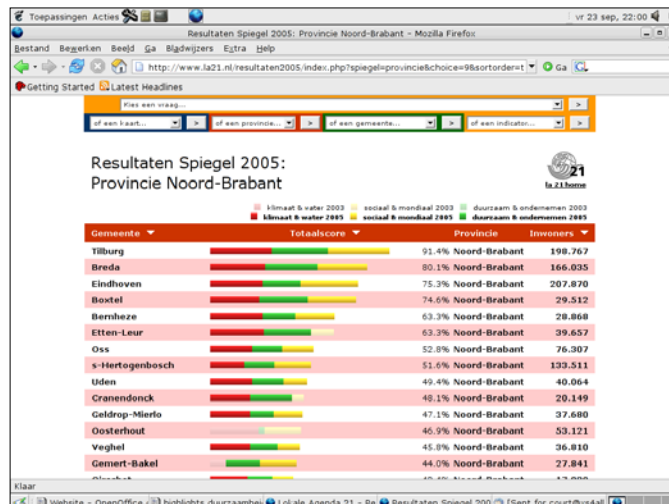

6.3 390 gemeenten krijgen een onvoldoende

De duurzaamheidsmeter 'meet' concrete beleidsinitiatieven. Bijna alle vragen betreffen een beleidsthema waarop gemeenten volmondig 'ja' op zouden kunnen antwoorden. Zo kan een gemeente voor 100% groene stroom inkopen, van ervaringen van andere gemeenten gebruik maken door lid te zijn van een samenwerkingsverband, duurzaam inkopen als uitgangspunt nemen en geen FSC hout voor eigen bouw gebruiken. Uit de optelling van de scores blijkt een zeer groot deel (bijna 90%) van de gemeenten een 'onvoldoende' te halen. Dat komt vooral doordat gemeenten (en de gemeenteraden) nog onvoldoende gebruik maken van het brede aanbod aan beleidsopties en subsidiemogelijkheden. Ze spelen te weinig in op aangeboden voordelen en instapmogelijkheden. Raadsleden zijn veelal niet sterk betrokken bij duurzame ontwikkeling en weten ook zelf onvoldoende wat de mogelijkheden zijn voor een gemeente om zich sterk te maken op dit gebied.

6.4 Noord-Brabant is de duurzaamste provincie van Nederland

Tilburg, Breda, Eindhoven, Boxtel staan in de top 10 van duurzaamste gemeenten. Ook in de top 50 staan veel Brabantse gemeenten. Aan de basis van dit goede resultaat staat een sterk op duurzame ontwikkeling gericht provinciaal beleid (met een uitgewerkte toekomstvisie 2050, met een proces waarin bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen en overheden in deelnemen) en de duurzame stedendriehoek die ervoor zorgt dat op het niveau van gemeentelijke samenwerking een aantal gemeenten elkaar mee trekken.

Aparte vermelding verdienen de kleinere gemeenten Boxtel, Bernheze en Etten-Leur die voor hun grootte (respectievelijk 30.000, 28.000 en 40.000 inwoners) een zeer sterke prestatie neerzetten. Etten-Leur vulde de gegevens niet volledig in en zou, indien de bevolking beter betrokken wordt dan zal de gemeente snel tot de top duurzame gemeenten gaan behoren. Klimaat&water beleid en het beleid op het gebied van duurzaam inkopen en groen is in die gemeente vergelijkbaar met het niveau van Breda (nummer 4 in de nationale scorelijst).

Opvallend is dat in Noord-Brabant veel gemeenten klimaatbeleid vormgeven en daarbij ook tot de Nederlandse top behoren. Ook hier laat de investering van de provincie en gemeenten in samenwerking zich zien.

6.5 Drenthe

Tynaarlo weet met een 6,3 een stevig resultaat neer te zetten voor een relatief kleine gemeente (32.000 inwoners). Het sterke klimaatbeleid (een 8,1) en veel aandacht voor duurzaam

inkopen en groenbeleid (een 6,8) dragen hier aan bij. De gemeente mist punten op sociaal en mondiaal beleid. De gemeente investeert wel in een gezamenlijk proces naar duurzame ontwikkeling maar niet in internationale samenwerking en ook het sociale beleid blijft onder de maat. Emmen scoort met een 4,9 beduidend lager. Ook Assen blijft achter, maar heeft de vragenlijst sociaal recentelijk niet ingevuld en zou dan nog kunnen stijgen. Ook de gemeente Hoogeveen heeft nog niet alle gegevens aangeleverd en scoort daarmee lager dan noodzakelijk.

De meerderheid van de Drentse gemeenten nam deel aan de Lokale Duurzaamheidsmeter

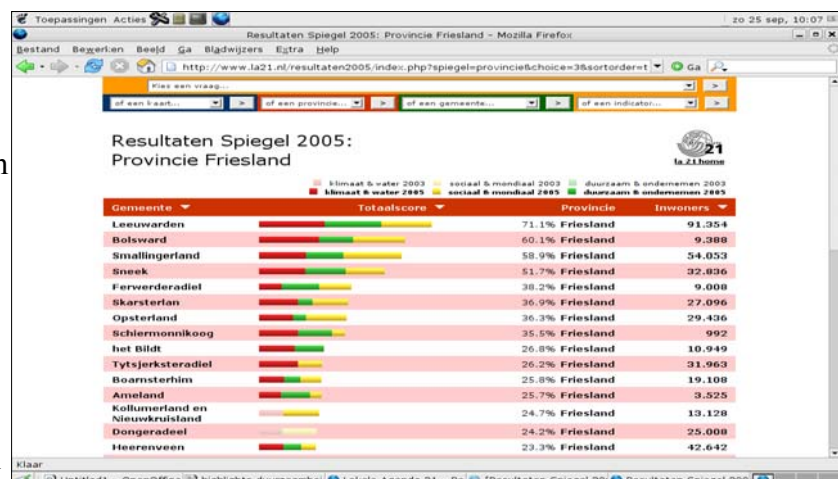
6.6 Groningen

De gemeente Groningen haalt met een 6,4 een redelijke score en staat daarmee op nummer '15' van de duurzaamheidsmeter (22 september 2005). Groningen verliest vooral punten op haar klimaatbeleid (een 5,4). De gemeente komt met veel goede intenties maar laat in de uitvoering nog onvoldoende zien. Ze is sterk op het mondiale en sociale beleid (7,6).

Deelname aan de duurzaamheidsmeter is in deze noordelijke provincie mager. Dat kan komen omdat de provincie een groot aantal kleine gemeenten kent die toch laag zouden scoren. Ambtenaren uit de regio hebben laten weten de vragenlijst om die reden niet in te willen of kunnen vullen. Daarom is het aan te bevelen om specifiek op deze problematiek van kleine gemeenten het beleid te versterken.

6.7 Friesland

De gemeente Leeuwarden staat met een 7,1 op nummer 10 van de top duurzame gemeenten van Nederland. De gemeente staat bekend om haar vooruitstrevend klimaatbeleid. Ze zou nog veel kunnen winnen op haar internationale beleid. De meest opvallende sterke gemeente in de provincie Friesland is Bolsward, die met ruim 9000 inwoners toch een 6 scoort en daarmee vele

grotere gemeenten achter zich laat. Het is niet makkelijk voor kleine gemeenten om op een breed veld als 'duurzame ontwikkeling' hoog te scoren en Bolsward staat in de groep kleine gemeenten wat dat betreft eenzaam aan de top. Bolsward kan nog belangrijk winnen op het gebied van duurzaam inkopen. Vooral in de aanbestedingstrajecten lijkt er ruimte te bestaan om ervoor te zorgen dat alles wat de gemeente koopt op duurzame wijze is geproduceerd. Overigens valt op de veel gemeenten in Friesland mee doen met de duurzaamheidsmeter en ook de meest recente vragenlijsten invulden. Dat is een indicatie voor een brede betrokkenheid bij de thematiek bij gemeentelijke organisaties. Want de vragenlijst wordt vrijwillig ingevuld.

6.8 Overijssel

De duurzaamste gemeente van Overijssel is Hengelo. Landelijk staat de gemeente op de 9de plaats met een ruime voldoende (7,1). Daarmee laat deze Overijsselse gemeente plaatsen als

Deventer (5,5) en Zwolle (4,5.. maar deze gemeente vulde niet de recente vragenlijsten in) ver achter zich. De gemeente scoort vooral goed op klimaatbeleid en sociaal&mondiaal beleid (beiden een 8). Het beleid op het gebied van duurzaam ondernemen blijft daarbij achter (5,4). Dat komt vooral doordat de gemeente nog weinig doet aan duurzaam inkopen. Daar is dus nog veel te winnen. Dat Deventer achterblijft in de scores komt vooral door een weinig ambitieus klimaat (energie) beleid. Ook in Deventer is nog weinig aandacht voor duurzaam inkopen.

Deelname aan de duurzaamheidsmeter 2005 was in Overijssel matig. Ongeveer de helft van de gemeenten vulde de volledige duurzaamheidsmeter in.

6.9 Gelderland

Apeldoorn is met een 7,7 de absolute duurzaamheidskampioen van Gelderland. De gemeente scoort op alle fronten sterk en is landelijke de 6de duurzame gemeente op de ranglijst. Veel hiervan is toe te schrijven aan een langdurige inzet vanuit maatschappelijke organisaties en de politiek en een sterk betrokken ambtenarenapparaat. De gemeente is wat inwoneraantal betreft ook voldoende groot om die brede betrokkenheid waar te maken. Zutphen (6,5) en Nijmegen (6,3) volgen hier snel op met Wageningen (6,1) als een goede vierde. In Zutphen is het klimaatbeleid minder sterk terwijl bij de nummers 2, 3 en 4 in Gelderland ook het onderwerp 'duurzaam inkopen' om aandacht vraagt. Wageningen is een interessante gemeente die hoger had kunnen scoren als het maatschappelijk veld niet een negatieve correctie had toegepast. Maatschappelijke organisaties in Wageningen vinden dat de gemeente meer 'daadkracht' moet laten zien en het dus teveel bij 'intenties' laat. Daardoor kreeg de gemeente minder punten. De gemeente Culemborg is een aparte vermelding waard omdat deze relatief kleine gemeente met bijna 27.000 inwoners toch nog een 5,7 weet te halen en daarmee toch tot de kleine groep gemeenten in het land behoort die 'voldoende' scoren.

Deelname in de provincie Gelderland was hoog. Van de meeste gemeenten werd recente informatie ontvangen.

6.10 Utrecht

Amersfoort is met een 6,8 de meest duurzame gemeente van Utrecht, direct daarop gevolgd door Houten (5,8) en Leusden (5,7). De gemeente Utrecht deed niet mee maar zou mogelijk hoge punten hebben scoren (zeker op klimaatgebied en internationale samenwerking).

Opvallend in Amersfoort is dat de gemeente op zowel klimaat&water als duurzaam ondernemen sterk scoort maar op sociaal gebied een onvoldoende haalt (4,4). Nadere analyse laat zien dat de gemeente weinig investeert in processen met burgers, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties en ook op het gebied van internationale samenwerking weinig initiatief toont. De gemeentelijke organisatie doet het 'alleen', en dat maakt het beleid kwetsbaar indien bezuinigingen en daaruit volgende politieke keuzen tot andere prioriteiten leiden. Kortom: Amersfoort haar duurzaamheidsbeleid ligt op koers maar is nog zeer kwetsbaar doordat het draagvlak ervoor slecht wordt opgebouwd. In de gemeente Houten is die situatie nog ernstiger. Daar haalt de gemeente een '3' voor het sociale beleid terwijl 'klimaat&water' en 'duurzaam ondernemen' vrij sterk staan. Maar betrokkenheid van burgers krijgt nauwelijks vorm terwijl de gemeente ook internationaal niet investeert. Leusden en Nieuwegein investeren juist wel in 'proces' maar blijft achter op het gebied van uitvoering richting duurzaam ondernemen (beiden krijgen hiervoor een 4,8).

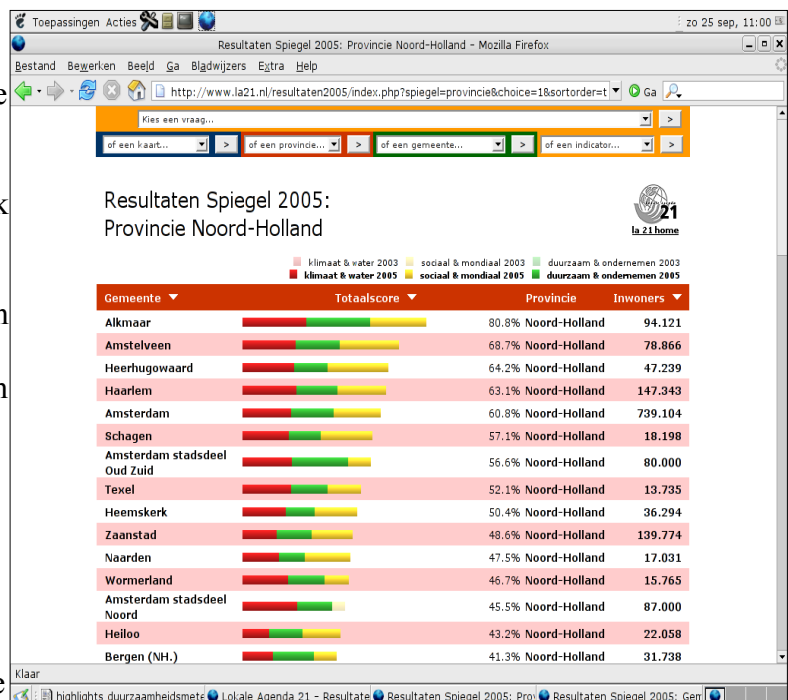
Deelname aan de duurzaamheidsmeter in Utrecht is redelijk, met ruim de helft van de gemeenten die recent en volledig informatie aanleverden.

6.11 Flevoland

Lelystad weet zich met een 4,9 de duurzaamste gemeente van Flevoland. De Noordoostpolder en Almere leverden ook een volledige antwoordenlijst in. Daaruit bleek dat Almere, zich profilerend als klimaatstad, met een 4.1 nog veel werk aan de winkel heeft. Geen van de gemeenten haalt dus een voldoende. Dat deze relatieve grote gemeenten zoveel duurzame kansen laten liggen is niet makkelijk te verklaren. Juist in een regio waar nieuwe ontwikkelingen plaats vinden liggen kansen voor het oprapen. Maar zo valt het in Lelystad op dat duurzaam bouwen een weinig ontwikkeld werkterrein is. In een stad waar zoveel gebouwd wordt is geen coördinator duurzaam bouwen, geen structureel budget voor het onderwerp en wordt niet in de gaten gehouden hoeveel er feitelijk duurzaam gebouwd wordt. Ook op het gebied van duurzaam inkopen gebeurt er zeer weinig. De gemeente Lelystad krijgt punten voor haar investeringen op het gebied van internationale samenwerking maar betreft burgers niet bij haar beleid op het gebied van duurzame ontwikkeling. Drie van de vijf gemeenten leverden ons de meest recente informatie aan.

6.12 Noord-Holland

De gemeente Alkmaar is de meest duurzame gemeente van Noord-Holland en staat ook op de landelijke ranglijst met een 8,1 nummer drie! De gemeente scoort op alle thema's goed. Opvallend is dat Alkmaar sterk is op het gebied van 'duurzaam inkopen' en zich daarmee onderscheidt van andere koplopers in de provincie. Want ook Amstelveen (6,9), Heerhugowaard (6,8), Haarlem (6,3), Amsterdam (6,1), Schagen (5,7) en Amsterdam Oud-Zuid (5,7) weten tot de kleine groep 'voldoendes' door te dringen. Opvallend is overigens dat het stadsdeel Amsterdam Oud-Zuid veel investeert in duurzaam inkopen en groenbeleid. Naast Alkmaar is dat de enige 'gemeente' die voor dat deel

een voldoende haalt. Het sterke 'klimaatbeleid' in Noord-Holland valt ook op. Veel gemeenten halen hier een voldoende, hoewel weinig gemeenten tot de top behoren. Het provinciaal beleid op het gebied van klimaat lijkt hier rendement te halen, net als in Noord-Brabant. Deelname aan de Lokale Duurzaamheidsmeter in Noord-Holland is zeer breed. Waarschijnlijk ook omdat het in Alkmaar gevestigde COS Noord-Holland, Centrum voor Internationale Samenwerking, aan de wieg staat van deze 'benchmark'.

6.13 Zuid-Holland

De gemeente Delft is met een ruime 8,7 absoluut de duurzaamste gemeente van Zuid-Holland. De gemeente staat ook nummer twee op de landelijke ranglijst. Ook Dordrecht scoort hoog (7,7) en staat net achter Breda op nummer vijf op de landelijke scorelijst. 7 gemeenten scoren in Zuid-Holland een voldoende. Met een brede deelname aan Zuid-

Hollandse gemeenten is het duidelijk dat in dit deel van de randstad nog een grote investering noodzakelijk is. Voorlopers als Delft en Dordrecht, maar ook Leiden (6,3), Gouda (6,1), Alphen aan de Rijn (5,9), Zoetermeer (5,9) en Leidschendam-Voorburg kunnen hierin een belangrijke rol spelen. Gemeenten als Den Haag en Rotterdam deden niet mee aan de Lokale Duurzaamheidsmeter. Deze grote gemeenten vormen feitelijk een categorie op zichzelf en doordat de decentralisatie niet geheel is doorgevoerd in deze gemeenten, zijn ze nauwelijks vergelijkbaar met andere gemeenten in Zuid-Holland.

Op het gebied van duurzaam inkopen zullen ook de meeste 'toppers' een inhaalslag moeten maken. Alleen Delft en Dordrecht weten hier echt positief op te scoren. Niet alle gemeenten leverden volledige informatie aan in het Zuid-Hollandse. Interessant zijn gemeenten als Wassenaar en Vlaardingen (hoge score op duurzaam inkopen, lage score op klimaat&water, geen score op sociaal&mondiaal). Ook een gemeente als Katwijk zou, indien een totaalbeeld werd gepresenteerd (gegevens sociaal&mondiaal ontbreken) nog positief kunnen scoren. Overigens was de deelname aan de meest recente vragenlijsten in Zuid-Holland met meer dan de helft van de gemeenten goed.

6.14 Zeeland

De provincie Zeeland is een apart geval. Daar werd de Zeeuwse Atlas voor Duurzaamheid uitgevoerd en zijn, op verzoek van maatschappelijke organisaties in Zeeland, de gemeenten niet actief benaderd. Toch werd ruim de helft van de vragenlijsten ingevuld met als resultaat dat Vlissingen met een 5,0 de meest duurzame gemeente van Zeeland bleek te zijn. Opvallend is dat geen enkele gemeente in Zeeland een voldoende wist te behalen. Van acht gemeenten is het klimaatbeleid in kaart gebracht en alleen Middelburg (6,6) en Veere (6,1) weten op dit vlak een voldoende te halen. Opvallend is ook dat op het gebied van duurzaam ondernemen (o.a. groenbeleid en duurzaam inkopen) de maximum score een 3,6 (Vlissingen) is bij 7 gemeenten die in kaart zijn gebracht. Het feit dat er zoveel relatief kleine gemeenten in Zeeland zijn en dat deze moeite hebben om in toekomst gericht beleid te investeren zal in de lage score van Zeeland een rol spelen.

Kortom, in Zeeland is blijvend aandacht nodig voor duurzame ontwikkeling op het hele front van klimaat&waterbeleid, duurzaam ondernemen en mondiaal&sociaal beleid. De provincie is (met Limburg) de minst duurzame provincie in Nederland.

6.15 Limburg

Maar op dit moment krijgt alleen de gemeente Gennep een positieve score (5,7) en is daarmee de duurzaamste gemeente van Limburg. Gennep is opvallend sterk op het gebied van duurzaam ondernemen (7,2), met een actief duurzaam inkopen beleid en relatief sterk groenbeleid. Ze verliest die punten weer aan een zwak klimaat&water beleid (4,4), onder andere omdat de gemeente zich niet heeft aangesloten bij de landelijke financieringsregeling voor gemeenten op dit gebied (Bans klimaat) waardoor ze belangrijke subsidies mist op het gebied van energiebesparing en schone energie. Ook op het 'proces' richting duurzame ontwikkeling (samenwerking met burgers en bedrijfsleven) kan de gemeente nog veel winnen. De gemeente Meerssen krijgt een 4,9. Deze gemeente steekt meer energie in het klimaatbeleid dat Gennep maar scoort slechter op duurzaam ondernemen (duurzaam inkopen o.a.) en het sociale en mondiale beleid.

De deelname in Limburg aan de Lokale Duurzaamheidsmeter is het laatste jaar sterk toegenomen. Mogelijk is het verzoek vanuit de provincie om gegevens aan te leveren hierin een factor. Van meer dan de helft van de gemeenten is een volledig en recent beeld beschikbaar. Weinig gemeenten in Limburg scoren hoog in de duurzaamheidsmeter. Samen

met Zeeland is de provincie daarmee het minst duurzaam vergeleken met andere delen van Nederland. Dat heeft ten dele ook te maken met de grootte van de Limburgse gemeenten. Er zijn weinig gemeenten met een inwoneraantal boven de 50.000 inwoners. Voor kleinere gemeenten is het moeilijker om breed te investeren in toekomstgerichte processen. Dat betekent dat samenwerking voorop dient te staan en dat specifieke aandacht voor het ondersteunen van processen van duurzame ontwikkeling moet uitgaan naar de concrete stappen die kleine gemeenten wel kunnen nemen. In die zin staat Limburg, net als Zeeland en delen van Groningen voor een specifieke uitdaging. De gemeente Maastricht 'missen' we nog bij de Lokale Duurzaamheidsmeter. We verwachten dat deze grotere gemeente hoger zal scoren en weten ook dat de intentie is om mee te doen.

De Lokale Duurzaamheidsmeter is steeds aan veranderingen onderhevig. Dit is de stand eind oktober 2005. Voor de meest recente informatie verwijzen we graag naar: www.duurzaamheidsmeter.nl.